

V A N D R A R E V I D M I N S I D A
.....

Gunborg Lindbohm

X

På gården fanns en annan "omänsklig varelse", som jag första gången mötte en kväll, när jag varit i huvudbyggnaden och var på väg tillbaka till annexet.

Solen hade gått ner alldeles nyss och västerhimlen brann i röda lågor. Då fick jag syn på en liten gubbe, som bar på en helt jättelik säck. I själva verket var säcken så stor att han knappt borde ha kunnat hantera den.

Han var klädd i grått och hade grå luva. Hans hår och skägg var långt och gråvitt. Jag stod blickstill och bara tittade, när han gick i riktning mot annexet. Där vek han av och fortsatte mot uthusen och därborta förlorade jag honom ur sikte.

Nästa dag berättade jag om händelsen för ladugårdsförmannen, som skratade godmodigt.

- Lilla frun, det där var inte något spöke, utan vår hustomte. Den har jag själv sett många gånger och den behöver man inte vara rädd för.

Nej, inte är jag rädd för Småfolket, Det Andra Folket. Jag skulle vilja ha kontakt med dem istället och försöka ta reda på vad de egentligen är för något. En fornjudisk legend säger att Adam hade en hustru före Eva - hon hette Lilith och var egentligen en demon. Med henne fick Adam barn och från dessa härstammar Småfolket i alla dess former av vättar, älvor, troll, huldror och vad man nu må kalla dem. Men det är ju en legend och jag vet ingenting om det.

Jag hörde nu diverse rykten om en trehundraårig gravkammare, som hyste vålnader. Ja, det berättades till och med att en tidigare ägare till slottet inplanterat drakar för att vakta gravkammaren. Det lät ju mer än säregnet, så jag sökte kontakt med slottets ägarinna och började besöka henne. Det ledde till att jag och min son fick erbjudandet att komma dit och bo och därför flyttade vi än en gång och lämnade kung Oscar II:s gård med dess byltedärande spöke.

NATTGREVINNAN.

Min son skulle nu avsluta sin skolgång och det var viktigt för honom att få gå ut sin sista termin i god ordning. Sedan vi lämnade Börringe hade han ju fått hoppa från skola till skola, men gudskelov hade han en bra förmåga att snabbt anpassa sig. Han hade dessutom fått hoppa över en klass och skulle alltså bara gå sex år, mot de vanliga sju. Nu placerades han i sista klassen i Konungsunds skola.

På slottet fick vi disponera en flygel praktiskt taget helt och hållet. Men jag hade inget egentligt arbete, utan fungerade som en sorts sällskapsdam åt slottets ägarinna och arbetsfolket såg på mig med misstro. Jag var en underlig figur i deras ögon. Så underlig att jag rentav blev kallad "äventyrerska", enligt vad jag fick höra så småningom.

Det blev många intressanta samtal med den blida och djupt förstående ägarinnan till slottet. Men när jag frågade efter den trehundraåriga gravkammaren kunde hon inte hjälpa mig: Hon visste inte säkert och det föreföll som om ingen visste.

Jag fick utpekad åt mig en gräsbevuxen kulle med några hål i. Möjligen fanns gravkammaren i den kullen och kanske var hålen gjorda av små avkomlingar till de inplanterade drakarna - fast det var väl troligare att gissa på vildkaniner.

Den första natten på slottet hade jag en liten lampa tänd, med en duk

draperad runt om för att dämpa litet. Jag låg vaken och "kände på stämningen", och väntade. Längre fick jag inte vänta förrän besökaren lät höra av sig. Det skedde i form av lätta steg från ett annat rum och sedan öppnades dörren.

Jag vet inte om dörren öppnades i verkligheten eller om det bara såg så ut. Den tycktes öppnas och en mycket vacker dam närmast svävade in i rummet.

Hennes ansikte var som den utsöktaste kamé, rent, njukt, utan minsta skavank, och det svarta håret var uppsatt i en praktfull frisyr. Hon var klädd i krinolin, men inte den sorten, som välver sig utåt runt omkring. Den var platt framtill och baktill, men gick ut i en stor båge från höfterna. Den glänste som siden och var rikt broderad. Midjan var getingsmal och en stor del av bysten lämnades fri av ett väl tilltaget dekolletage. Hon var som någonting ur en oljemålning från en förfluten epok.

Jag satte mig upprätt i sängen och tittade på henne utan någon större fruktan. Då började hon dansa. Hon höjde armarna och dansade i sin sällsamma ensamhet, utan att ägna en blick åt mig eller min son. Hon log, ett förväntansfullt och hemlighetsfullt leende, och dansade runt rummet och när hon passerade förbi min bädd kände jag en fläkt av iskyla. Sedan svävade hon bort till dörren och ut genom den och när jag skärpte blicken såg jag att dörren var stängd.

Jag drog en djup suck och trodde att allt var förbi, när jag kastade en blick bort mot min sons säng och upptäckte en underlig ljusfläck. Det var som lågan från ett vanligt stearinljus, men mycket svagare och blåaktig i färgtonen. Från lågan sträckte sig tunna ljustrådar, som ett spindelnät. När jag tittade på ljuset växte det plötsligt, mycket snabbt, och tog mänsklig form och plötsligt var det min egen mor, som stod där och tittade på mig.

Överväldigad sträckte jag ut armarna mot henne, men hon gjorde en avvärjande gest och sedan hörde jag hennes röst, åh Gud så avlägsen och ändå så välkänd och kär:

- Tag väl vara på ditt barn.

Och hon upplöstes till ljusslöjor, som fördunklades och försvann. Jag fortsatte att vara vaken, men det hände inte mera den natten. Oron fanns i mig: Vad var det hon hade varnat för? Hotades min son av någon fara?

Nästa dag gick jag upp på vinden och tittade. Det var en fantastisk skattgömma. Någon i släkten måste ha rest mycket i exotiska länder, för där fanns mycken infödingskonst. Jag hittade bastkjolar och bröstharnesk av skinn, sköldar av hårt läder, fjäderprydda hjälmar, pilbågar, spjut, smycken. Ett av dessa smycken var ett halsband, som utgjordes av hasselnötsstora dödskallar av gult ben. Jag hittade en kakburk, full med rullar ur en sydafrikansk tidning och i varje rulle låg en torkad kolibri.

Plötsligt hörde jag spröd strängmusik och tittade mig omkring. Dagsljus lyste in genom vindsfönstren, så jag var inte rädd. Jag började söka mig mot ljudet och upptäckte efter en stund en harpa. Men då jag närmade mig den kom en hård dissonans, som om någon klöste till över strängarna, och en genomträngande kall fläkt kom emot mig. Jag rös ända in i märgen.

Då hörde jag ett lätt prasslande och frasande. Råttor? Jag är inte rädd för råttor. Därför gick jag mot ljudet och såg en gisten dörr. Jag öppnade den och kom in i en liten kammare. Väggens mitt emot var tapetserad, men det syntes konturerna av en dörr i tapeten. Jag öppnade dörren. Just då svepte ett isande vinddrag förbi mig in i det dolda rummet.

Det var fullt av mycket gamla dräkter. Där fanns hattar och bahytter, solfjädrar, handskar, skor, en omfattande garderob. Men så gammalt. När jag fällde upp en solfjäder brast den. Hela tiden kände jag intensivt att någon osynlig fanns i min närhet, men jag såg ingen.

Långt efter att vi lämnat slottet fick jag veta att allt det jag sett på vinden hade transporterats bort till en sjö eller mosse och sänkts. Store tid, det var ju nästan ett illdåd.

En kväll hade jag dröjt mig kvar på slottet till elvatiden på natten

och var på väg tillbaka till flygeln när jag fick syn på en sorgklädd dam. Hon kom gående uppåt allén, passerade mig på några meters avstånd och kastade inte en blick åt mitt håll. Bakom floret var hennes ansikte en vit fläck med svarta ögonhål. Hon gick mot slottet, steg uppför trappan och in genom porten. Som var stängd. Det var den adliga dam, som dött för trehundra år sedan och som var känd under namnet "Nattgrevinnan". Jag skulle få möta henne igen, redan påföljande kväll.

Min son och jag hade varit ute och gått i omgivningarna och när solen nyss hade gått ner fann vi en gräsbevuxen kulle, i vilken det fanns en del hål. Min son gick upp ovanpå kullen och stampade och sa att han ville pröva om kullen var ihålig. Jag sa åt honom att inte störa Nattgrevinnan och han kom ner igen. Vi började gå, men när vi hunnit en bit stannade jag, för någonting fick det att krypa utefter ryggen på mig. Min son fortsatte ytterligare en bit, men jag vände mig om. Ovanpå kullen stod Nattgrevinnan.

Hon var fullt tydlig. Vi skall här märka att det var försommar och ljus. Jag såg henne stå där och hon såg fullt verklig ut. Den sorgslöja hon bar räckte nästan ner till fötterna, men tvärs igenom den såg jag hennes bleka ansikte. Hennes hår såg rent vitt ut. Det var som om en marmorstaty varit därinne bakom floret.

Hon började glida nerför kullen. Just glida, hon svävade stilla ner över gräset utan att det rörde sig och började komma emot mig och jag stod som förstenad. Men min son kom till min sida, tog mig i armen och frågade vad det var. Jag förstod att han inte såg, så jag beskrev synen.

- Kom då! utbrast han. Stanna inte här!

Han drog mig med sig och vi fortsatte mot slottet, men hunna en bit på väg stannade vi åter och jag såg mig om. Långt borta stod den sorgklädda vålnaden. Hon lyfte ena armen, som för att kalla mig, och började åter skida emot oss på sitt svävande sätt. Då fortsatte vi mot slottet.

När vi kommit in i slottet berättade jag för kokerskan vad jag hade sett. Hon var en av dem, som jag kunde berätta öppet för.

- Ser man på, sa hon. Det var länge sedan jag hörde att Nattgrevinnan vågat sig ut mitt på ljusa dan.

Sedan fick hon en idé:

- Säg lilla frun, om vi skulle gå in i salongen. Där hänger hela raden av anfäder. Försök peka ut den hon såg i kväll.

Vi gick in i salongen och det dröjde bara en kort stund innan jag pekade ut en av målningarna. Kokerskan nickade. Just den kvinnan var känd som Nattgrevinnan av senare tiders barn.

Jag berättade om händelsen för slottsfrun, som log sitt milda lilla leende. Hon berättade att hon själv sett Nattgrevinnan, men att det alltid varit nattetid. Hon nämnde henne vid det rätta namnet, men det kan ju utelämnas här.

Hon talade om för mig diverse legendbildningar rörande den där grevinnan. Det sades att hon varit mycket rik, men också mycket snål. Hon hade gömt guld och juveler för att inte hennes efterkommande skulle skingra dessa skatter. Om det är sant så förstår jag varför hon är bunden vid stoftet ännu efter tre århundraden: Har man kärlek till det jordiska så binds man vid det efter döden och ju starkare ens kärlek till det förgångliga varit, desto starkare är bojorna bortom graven.

Jag tror inte att den jag såg, den sorgklädda Nattgrevinnan, var en inspelning i Tidens väv. Jag tror att det var hennes levande själ. Hon såg mig. Hon lyfte armen mot mig. Hon kom rakt emot mig. Jag borde ha stannat och frågat:

- Rolösa ande, vad kan jag göra för att hjälpa dig?

Men det blev inte så och nu är det för sent. Jag har inga drivande, tungt vägande skäl att åter söka mig till det där slottet. Kanske går hon där ännu. Kanske skall hon gå där långt efter det att jag själv mött min timma. Då kanske jag söker henne.

Enligt legenden skall slottet förgås i eld den dag någon sätter spett, hacka eller spade till gravhögen. Eljest ligger ju tanken nära till hands

att gräva ut kullen och se om Nattgrevinnans skatter ligger gömda där. Jag erfor vidare att grevinnans dotter blivit förälskad i slottskaplanen, varvid modern spärrade in henne. I förtvivlan gick då prästen ut och hängde sig i skogen. Jag blev visad en gammal och knotig stam. Där skulle prästen ha hängt sig.

En kväll hade min son på egen hand begett sig till gravhögen och kom hem mycket blek. Han hade sett något, som han beskrev som "en manet av ljus" och fått telepatisk förbindelse med den döda grevinnan - eller hennes olyckliga dotter. Han visste inte vilken det varit. Han kunde nöjaktigt skildra den förtjusande flicka jag sett första natten, men vi vet ju inte vem hon var.

Min son tog sin slutexamen i skolan och fick till och med en premie, trots att han bara gått i denna skola en kort tid. Sedan var det ingenting, som höll oss kvar på slottet. Jag sökte ju något varaktigare. Jag sökte ett hem. Mitt enda verkliga hem hade jag lämnat efter mig i Nötesjö.

Men någonting höll mig kvar på slottet ännu en tid. Jag kände att jag borde försöka göra något för att lösa den olyckliga Nattgrevinnans förfärliga bojour och ge henne friheten att reinkarnera. Endast genom att uppleva skiftande liv i skilda kroppar kan man utvecklas. Redan några få liv ger oändligt mycket mer åt själen än tusen år i en och samma form. Reinkarnationen är den enda verkliga stegen - men vart den leder vet jag inte. Gud vet, men ingen annan.

Det var dock som om Nattgrevinnan dragit sig tillbaka sedan den kväll jag sett henne vid gravhögen. Jag såg henne inte fler gånger. Jag såg inte heller den förtrollande vackra damen i krinolin, vem nu denna varit. Kanske Nattgrevinnan själv, kanske hennes dotter. Jag kan inte veta.

Jag hörde steg och ibland även mumlande röster. Jag hörde ljud från harpan uppe på vinden. Men jag mötte inte fler gånger någon av slottets vålnader och till slut avflyttade vi och återvände till staden Tranås.

TREHÖRNAVÄGEN 39

När vi kom till Tranås bodde vi en natt hos min tidigare makes bror och dennes hustru, men redan påföljande dag ordnade jag en bostad i ett flerfamiljs trähus i stadens ytterkant. Det var verkligen ytterkanten: På andra sidan huset vidtog skogarna.

Vår lägenhet var inte stor: Ett rum och ett litet kök och inte tillstymmelse till tambur. Men vi möblerade så gott vi kunde och gjorde det trivsamt för oss. Jag tog hemarbete från stadens pälsfabriker, satt och sydde foder i pälsar. Min son tog arbete på Tranås Kartongfabrik och senare på Wigéns. Vi började få riktigt god ekonomi, för första gången på länge.

Men en natt vaknade jag i ångest och kände att något tyngde mig över mellangärdet. Det var mörkt i rummet, men ovanför en sluttning utanför stod en gatlykta och gav ett visst ljus i rummet ändå och jag lyfte huvudet och tittade neråt täcket. Då greps jag av fasa, för där låg en avhuggen hand.

Den var klart synlig i det svaga ljuset. Så tydligt syntes den att jag kunde se varje rynka på fingerlederna. Jag slog till med högra handen, men det var som om min hand förlamades när den kom i kontakt med föremålet och jag kände något kallt och svampigt och skrek till i fasa.

Då kom min son kvickt ur sin säng och tände. Föremålet var borta. Vi vågade inte släcka, men snart lugnade vi oss. Man kunde ju inte öda elektricitet hur som helst. Trots allt gav gatlyktan ljus åt oss nattetid.

Nästa dag kom jag i samspråk med en ung kvinna. Hon och hennes man bodde i samma hus. Medan jag pratade med henne lade jag in några "fiskande ord" här och var för att få reda på hennes inställning till extranormala fenomen. Hon lät positiv, så jag anförtrodde henne vad jag upplevt under natten.

Då svarade hon att det var inte så konstigt, för i vår lägenhet hade en äldre man dött för ett par år sedan. Han hade varit en hård man. På sin dödsbädd svor han och hädade och när en vän förmanade honom och sa att "nu

är det snart slut med dig", så reste han sig upp, hånlog och sa: - Slut? Så fan heller, nu börjar det!

Varpå han föll tillbaka och dog. Han hade praktiskt taget försvurit sig åt dunkla makter genom sina sista ord. Det är en gammal tro, detta att en människas sista tankar och ord har en mycket stor makt.

Den unga frun berättade också att hennes man var synsk. Säreget nog hade han fått denna förmåga först sedan han flyttat in i detta hus. Tidigare hade han varit psi-blind.

ORMEN OCH ALFEN

Det fanns gott om tranbär i trakterna kring Tranås, och jag tog tacksamt tillvara möjligheten att få gratis kosttillskott av dem. Men det fanns också gott om ormar i dessa marker och därför hade jag alltid gummistövlar på mig när jag plockade bär. En huggorm kan inte slå sina gifttänder genom en gummistövel. Den kan inte ens genomtränga en läderhandske.

Min son fångade ofta huggormar, lät dem tömma giftblåsorna genom att bita i hans läderhandskar och kom sedan hem med dem. Jag var ofta livrädd för hans otäcka ormar. Han lekte ogenerat med dem och släppte sen loss dem igen. En gång kom han in på gårdsplanen med tre huggormar, som ringlat sig runt hans armar, och släppte dem där. Då satt jag och ett par andra kvinnor och drack kaffe ute i solskenet. De rusade förfärade därifrån och ropade till mig att slå ihjäl djuren.

Slå ihjäl? Så lätt folk har för det där med att döda. Min son gapskrattade och bar bort ormarna, med sina bara händer.

En dag var jag ute och plockade frusna tranbär (de skall vara frusna för att komma till sin rätt) och såg åtskilliga blixttecknade ormar som låg kalla och tröga och försökte få litet värme av solljuset. Jag gick omvägar kring dem.

Men så hände det. Jag böjde mig ned och sträckte handen mot en vacker samling bär, när jag plötsligt upptäckte en hoprullad orm bland riset. Hans dunkla teckning hade gjort att jag inte sett honom. Och han var klarvaken, uppvärmd av solen - och retad av min hand.

Han höll huvudet lyft, litet tillbakadraget. Gapet var öppet, de två tänderna spretade framåt. En huggorm biter inte, han slår in tänderna med ett kast som ett piskrapp. Som förstenad stirrade jag på djuret och vände mig det mordiska hugget.

Och då, det otroliga: Jag hörde något, som lät som stämman från en fågel, ljus, spröd. Men det var inte en fågels drill, utan en röst, en ytterst ljus och tunn röst, som sa några ord. Och strax sänkte ormen sitt huvud och stängde gapet. Jag rätade upp mig och tittade i den riktning från vilket ljudet hörts. Och där stod en människa.

En människa, men inte högre än en tvärhand. En komplett liten människovarelse, men inte högre än 10-12 centimeter. Den stod strax framför två grästuvor och tittade upp mot mig och log med små vita tänder. Dess dräkt var grön och den hade en grön mössa på huvudet. Men den stod inte kvar och lät sig beskådas, utan vände tvärt och kilade iväg mellan tuvorna med rent otrolig fart och sedan försvann den. Jag ropade:

- Nej vänta, låt mig få tala med dig!

Men den var borta. Jag skyndade fram till platsen där den försvunnit och såg ett hål i marken. Hade den hoppat ner där? Jag föll på knä och lockade milt, talade om att jag var dess vän och inte ville den något ont. Men den kom inte tillbaka.

Man borde kanske inte berätta sådant här. Folk kan till nöds tro att man verkligen ser de dödas andar, men de har väldigt svårt att tro att man kan se varelser, som hör hemma i sagorna. Just detta att småfolket finns i sagoböckerna gör att folk tänker: "Inte kan man väl se sånt, som är påhittat av sagoboksförfattare?" Men det är ju så, att författarna hämtat sitt stoff ur de gamla berättelserna, inte tvärtom. De spinner nu vidare med rena fantasier. Men de ursprungliga berättelserna om alfer,

vättar och troll - de handlade om verkligheten. När berättelser om de dödas andar i huvudsak produceras som rena fantasier av skräckboksförfattare blir även de dödas andar sagoboksfigurer. Men vad jag här berättar är dokument om vad jag upplevt med mina sinnen. Åtminstone det sjätte av dem.

TROLLKATTEN

När toppmurklorna började titta fram i skogarna kring Tranås cyklade jag ofta ut och plockade. Jag sökte mig till platser där terrängen var otillgänglig, för dit gick ju sällan några andra.

En dag hade jag varit uppe i rena bergsterrängen och var på väg neråt med två välfyllda korgar för att söka rätt på min cykel när jag kom till en gammal lada. Den var delvis hoprasad och dörren hängde på sned i ena gångjärnet.

Jag hade inte tagit samma väg tillbaka som jag gått ut från min cykel, utan sneddat genom markerna. Jag har "inbyggd kompass" och hur jag än går så vet jag riktningarna.

När jag passerade ladan stannade jag till. Det var nog längesen den ladan använts. Man såg knappt ens var vägen gått, för den var övervuxen för många år sen. Jag kunde inte se någon gård i närheten, men lador behöver ju inte ligga i närheten av gården.

Då trippade det fram en vit liten kattunge ur ladans dunkel. Den tittade på mig och sen kom den fram och strök sig mot mina ben. Jag böjde mig ner och tog upp den. En liten katt, långt borta från all bebyggelse? Jag beslöt mig för att ta den med mig hem och samlade mina svampkorgar i vänstra handen, medan jag höll katten mot mitt bröst med högra. Sedan fortsatte jag att gå.

Men det var något underligt med katten. Den tycktes bli tyngre. Efter en kort stund var jag så bedövat trött i högra armen att jag hängde en korg i vardera armbågsvecket och bar katten i båda händerna. Den tryckte sin nos upp under hakan på mig och verkade vara helt belåten med att "ha fått en mamma".

Men dess tyngd bara ökade. Jag kände mig nästan svimfärdig av trötthet och formligen raglade fram. Kattungen tyngde mina armar så att de bara sjönk och plötsligt orkade jag inte längre, utan tumlade omkull.

Katten tog ett språng bort från mig. Korgarna tippade över ända och murklorna föll ut. Jag låg på marken och kände att jag var våt av svett och att mina armar darrade av trötthet. Några meter bort satt den lilla kattungen och tittade på mig. Och nu såg jag något onaturligt i dess ögon. Det var inte en normal katts ögon. De var på något sätt alltför mänskliga, alltför medvetna. Och det fanns hän i den blicken.

Jag kröp fram mot den och talade till den, med förvåning och även vrede. Jag frågade vad den var och varför den gjorde så här mot mig. Då studsade den plötsligt upp och kilade inåt skogsdjupet med en fart som var otrolig. Den formligen rann iväg över marken och försvann.

Häpen, förtvivlad och ursinnig på samma gång samlade jag ihop svamparna i korgarna. Då hörde jag ett skratt. Någon skrattade inne i skogen från det håll som katten hade försvunnit. Det var ett underligt kluckande och mjukt skratt, på något sätt milt och samtidigt fyllt av ett oerhört hän och förakt. Jag bara stod där och stirrade, men jag såg ingenting.

Det var bara att gå till cykeln och återvända hemåt. Inte hade jag någon större lust att gå in i skogen och söka efter - Gud vet vem eller vad det var. Inte var det någon människa. Och inte var det heller något katt.

Kanske kan man säga att formen var helt betydelselös, för det någonting, som lever i orörda marker, kan ta vilken form som helst. Och att detta någonting har sinne för humor är ju ställt utom varje tvivel. Men det är ett demoniskt sinne för humor.

(Forts.)